

Gina IGNAT
CONFLICTELE PARENTALE: MEDIERE VERSUS
JUDICIARIZARE

Résumé

La médiation familiale est un processus de construction ou de reconstruction du lien familial basé sur l'autonomie des personnes trouvées dans des situations de rupture ou de séparation, où un tiers impartial, indépendant, qualifié et sans pouvoir de décision, le médiateur familial, facilite, au-delà des conventions d'assurance de la confidentialité, leur communication, la gestion de leur conflit dans le domaine familial vu dans sa diversité et son évolution. La médiation familiale, notamment en matière de séparation et de divorce, est un processus de gestion des conflits où les membres de la famille demandent ou acceptent l'intervention confidentielle et impartiale d'une tierce personne, le médiateur familial. Son rôle est de les amener à trouver eux-mêmes les bases d'un accord durable et mutuellement acceptable, tenant compte des besoins de chacun et particulièrement de ceux des enfants dans un esprit de co-responsabilité parentale.

Rezumat

Medierea familială este un proces de construire și reconstruire a legăturii familiale axat pe autonomia persoanelor aflate în situații de criză ori de separare în care un terț imparțial, special calificat, fără putere de decizie : Mediatorul Familial, favorizează, dincolo de convențiile de asigurare a confidențialității, gestionarea conflictului lor în domeniul familial urmărit în diversitatea și evoluția sa. Medierea familială, în special în materie de separare și divorț, este un proces de gestionare a conflictelor în care membrii familiei solicită sau acceptă intervenția confidențială și imparțială a unei terțe persoane, mediatorul familial. Rolul său este de a-i ajuta să găsească ei înșiși bazele unui acord durabil și reciproc acceptabil, ținând cont de nevoile fiecăruia și mai cu seamă de cele ale copiilor, în spiritul unei co-responsabilități parentale.

Medierea. Noțiune. Beneficii.

„Resuscitarea” atitudinii față de copil, față de drepturile acestuia reclamă cu prioritate și o reconsiderare a părghiilor de promovare a intereselor acestuia. Din această perspectivă, medierea este în mod cert o soluție convenabilă, ultramodernă, de aplanare a conflictelor care l-ar putea marca, câștigul imediat fiind conștientizarea părinților cu privire la impactul destrămării familiei asupra copiilor, consilierea acestora pentru adoptarea măsurilor oportune, raportate la datele fiecărei cauze.

Situațiile clasice în care pot interveni magistrații pentru a-i sprijini pe părinți în privința respectării drepturilor copilului sunt cauzele de divorț - atunci când trebuie luată o decizie privind încredințarea copilului și dreptul de vizită. În astfel de cazuri, experiența occidentală a concluzionat că medierea familială s-a dovedit utilă. Medierea familială este o modalitate de a rezolva disputele, inclusiv pe cele care apar înainte, în timpul sau după separare ori divorț.

Este un proces voluntar și confidențial care ajută părțile să își explice reciproc problemele și nevoile în prezența unui mediator familial calificat. Medierea familială oferă un mediu sigur care ajută la reducerea ostilității și crește șansele unei cooperări pe termen lung. Medierea este, adesea, mai puțin costisitoare decât un proces. În plus, părțile au posibilitatea de a comunica în mod direct. Medierea s-a dovedit de succes și mai puțin traumatizantă decât o abordare conflictuală a problemei. Într-un proces de mediere, părinții și copiii se ascultă reciproc mai bine, acordă mai multă atenție nevoilor și dorințelor fiecăruia și iau mai bine în considerare drepturile și interesul superior al copilului.

Cercetările efectuate pe cupluri după trei ani de la încheierea medierii au demonstrat că medierea i-a ajutat pe parteneri: să diminueze conflictele între ei și să evite astfel efectele acestora asupra copiilor; să aibă o relație bună cu foști soți, ceea ce inevitabil a influențat pozitiv relațiile cu copiii; să aducă mai puțină amărăciune și resentiment în viața lor de după divorț; să fie mai mulțumiți de aranjamentele de îngrijire a copiilor și să aibă mai puține conflicte privind contactul cu copiii.

Mediatorii sunt, de obicei, asistenți sociali, avocați, psihologi sau alți profesioniști. Atunci când aceștia lucrează ca mediatori familiali, obligația

lor este de a ajuta părțile să ajungă la un acord asupra pensiei alimentare, împărțirii bunurilor, încredințării, relației cu copiii sau asupra oricărei alte chestiuni de familie. Toate aceste decizii au un impact deosebit asupra copiilor. Mediatorii trebuie să fie imparțiali și nu trebuie să ia decizii în numele părților.

Elementele-cheie ale medierii

Recurgerea la mediere este absolut voluntară. Se poate renunța oricând, din orice motiv sau fără motiv.

Medierea presupune colaborare. Ești încurajat să participi la rezolvarea problemei (problemelor) tale și să ajungi la ceea ce consideri a fi cel mai bun acord.

Părțile sunt cele care dețin controlul, având putere deplină de decizie și drept de veto privind fiecare dintre prevederile unui acord imediat. Nimic nu li se poate impune.

Se asigură confidențialitatea. Medierea este confidențială, în măsura în care părțile doresc și sunt de acord în acest sens, prin acord, prin statut, contract, reguli sau privilegii. Discuțiile de mediere și toate materialele pentru aceasta nu sunt acceptate de nici o instanță și în nici o altă procedură judiciară, cu excepția unui acord mediat finalizat și semnat. Mediatorul este obligat să menționeze orice excepții de la această confidențialitate generală a medierii. Confidențialitatea medierii poate să nu fie respectată prin certificare scrisă, deși mediatorul își poate rezerva dreptul de a refuza să depună mărturie într-un caz de contestație. Trebuie, de asemenea, definită confidențialitatea „întâlnirilor” între mediator și fiecare parte.

Medierea presupune informare. Procesul de mediere oferă posibilitatea de a obține și de a integra informații și consiliere juridică și de altă natură. Pot fi folosiți doar experții acceptați de ambele părți. Informațiile obținute astfel de la experți pot fi considerate fie confidențiale, fie, dacă părțile doresc, admisibile în fața instanței. Părerea expertului nu este niciodată definitivă în mediere. Părțile au întotdeauna dreptul de a lua deciziile. Mediatorii trebuie să încurajeze părțile să obțină asistență juridică și să le sfătuiască să obțină un acord mediat în privința chestiunilor legale, care să fie revizuit de

un consilier juridic independent înainte de a fi semnat. Decizia privind consilierea juridică revine, în final, fiecăreia dintre părțile participante.

Medierea este imparțială, neutră, echilibrată și lipsită de pericole. Mediatorul are responsabilitatea egală și echilibrată de a asista fiecare dintre părțile implicate în mediere și nu poate favoriza interesele uneia sau un anumit rezultat al medierii. Mediatorul este obligat deontologic să recunoască orice posibilă implicare a sa într-una din chestiunile în discuție. Rolul mediatorului este să se asigure că părțile ajung la un acord într-o manieră informată și voluntară și fără să fie obligate sau intimidat.

Medierea presupune responsabilitate și satisfacție. Având în vedere rezolvarea conflictului printr-o implicare activă și cu obținerea satisfacției participanților, probabilitatea consensului și a creșterii stimei de sine sunt evident mai mari, datorită medierii, după cum arată studiile de specialitate.

Cadrul legal al medierii

Pentru România, cadrul legal de aplicare a procedurii de mediere este creat încă din mai 2006 când a fost adoptată Legea nr. 192 privind medierea și organizarea profesiei de mediator. Această lege reglementează medierea ca modalitate facultativă de soluționare a conflictelor (în materie civilă, comercială, de familie, în materie penală, precum și în alte materii în condițiile prevăzute de lege) pe cale amiabilă cu ajutorul unei terțe persoane specializate în calitate de mediator, în condiții de neutralitate, imparțialitate și confidențialitate.

Capitolul al II-lea al acestei legi are în vedere profesia de mediator și se referă la aspectele specifice cum ar fi dobândirea, suspendarea și încetarea calității de mediator, precum și la înființarea, organizarea, funcționarea și atribuțiile Consiliului de mediere. Capitolul al VI-lea secțiunea 1 conține dispoziții speciale privind medierea conflictelor de familie. Astfel, pot fi rezolvate prin mediere neînțelegerile dintre soți privind continuarea căsătoriei, exercițiul drepturilor părintești, stabilirea domiciliului copiilor, contribuția părinților la întreținerea copiilor, precum și orice alte neînțelegeri care apar în raporturile dintre soți cu privire la drepturi de care pot dispune potrivit legii. În acest context, art. 64-66 din lege, care au în vedere conflictele de familie, particularizează acest tip de mediere, statuând că „mediatorul va veghea ca rezultatul medierii să nu contravină

interesului superior al copilului". Totodată, conform art. 66 alin. 2, dacă „ în cursul medierii, mediatorul ia cunoștință de existența unor fapte care pun în pericol creșterea sau dezvoltarea normală a copilului ori prejudiciază grav interesul superior al acestuia, este obligat să sesizeze autoritatea competentă”.

Reguli ale medierii

Medierea nu este potrivită pentru toată lumea, mai ales în cazurile în care au avut loc violențe și abuzuri. Atunci când una dintre părți este intimidată sau uneia dintre părți îi este frică de soț/partener, medierea nu este o alegere inspirată. Articolul 66 alin. 1 din Legea nr. 192/2006 face referire la aceste situații, arătând că „ mediatorul va depune toate diligențele pentru a verifica dacă între părți există o relație abuzivă ori violentă, iar efectele unei astfel de situații sunt de natură să influențeze medierea și va decide dacă, în asemenea circumstanțe, soluționarea prin mediere este potrivită”.

Exemple europene privind utilizarea medierii și utilitatea ei în promovarea drepturilor copilului

În Italia, în ultimii ani, au fost create servicii de mediere familială în toate centrele și clinicile familiale din țară, pentru a face ca separările și divorțurile să fie mai puțin conflictuale, pentru a menține contactul părinților cu copiii, chiar dacă mariajul nu mai există.

În Danemarca, pentru a reduce numărul de conflicte ca urmare a divorțurilor, care cauzează adesea probleme copiilor, au fost testate de către autorități mai multe programe și metode. Este general acceptat că prea multe conflicte sunt rezolvate de către autorități sau chiar la tribunal. Într-un program de consiliere reușit, autoritățile locale au utilizat mediatori pentru a ajuta părinții să negocieze acorduri privind încredințarea copilului și programul de vizită. Obiectivul a fost de a găsi o metodă care să sprijine și/sau să crească responsabilizarea părinților și, în același timp, să crească șansele de a stabili un acord pe termen lung, acceptat și urmat de ambele părți.

În Suedia, discuțiile de cooperare sunt conduse de experți, obiectivul lor fiind ca părinții să ajungă la un acord privind încredințarea copiilor, domiciliul acestora, precum și programul de vizită. Scopul discuțiilor este identificarea unei soluții de compromis. Dar chiar dacă acest obiectiv nu poate fi atins, fiecare părinte poate să înțeleagă mai bine punctul de vedere al celuilalt, în urma discuțiilor, și poate învăța cum să abordeze conflictele astfel încât să nu îi facă să sufere pe copii. În toate orașele din Suedia se pot organiza discuții de cooperare. Orice părinte care are dificultăți în a ajunge la un acord privind încredințarea copilului, domiciliul sau programul de vizită și care dorește să aibă o discuție de cooperare poate contacta municipalitatea. Dacă a început o acțiune în justiție privind încredințarea copilului, domiciliul sau vizitele, tribunalul poate avea inițiativa unei discuții de cooperare. Aceasta este gratuită.

Dacă părinții sunt de acord, ei pot avea o înțelegere asupra încredințării copilului, domiciliului și programului de vizită. Acest acord se aplică dacă este scris și aprobat de Comitetul de asistență socială. Acceptarea acordului are același efect ca și o sentință judecătorească, ceea ce înseamnă, printre altele, că are putere de aplicare.

În Austria există peste 300 de centre de consiliere familială susținute de Ministerul Familiei, care oferă servicii de consiliere privind chestiunile de familie, mai ales pentru cele privind divorțul, încredințarea copilului, dreptul la vizită, direct la tribunal. De aceea, serviciile se numesc „Consiliere familială la tribunal”. Consilierea cuprinde atât aspectele juridice, cât și psihologice ale unei acțiuni aflate sub incidența legislației familiei și are loc „aproape de tribunal”, adică sesiunile de consiliere au loc în spațiile tribunalelor. Consilierea este confidențială, anonimă și gratuită.

Avatarurile implementării procedurii de mediere

Deși medierea este, indiscutabil, un real progres în demersul de dejudiciarizare a conflictelor parentale, totuși nu se semnalează uzitarea acestei la nivelul impus de standardele de civilizație ale secolului XXI. Pentru țara noastră o atare reticență ar putea fi explicată prin slaba mediatizare a legii, prin „absenteismul” vădit care subzistă chiar în rândul celor specializați să arbitreze, să aplaneze tensiunile din sânul familiilor aflate pe picior de destrămare. Se remarcă însă insuficiența exploataării

beneficilor concilierii chiar și în state mai civilizate, cu state mai vechi în încurajarea medierii crizelor familiale.

Astfel, în Franța, în pofida unei reglementări legale exhaustive a medierii familiale și a introducerii medierii familiale în Codul civil, pentru numeroși avocați, dar și pentru mulți judecători de afaceri de familie, medierea familială nu a intrat încă în obicei și mai suscită întrebări.

Practica franceză în implementarea medierii familiale a relevat însă un aspect extrem de important: parteneriatul strâns între toți actorii judiciari, îndeosebi avocații, explică rezultate semnificative, precum: pacificarea globală a contenciosului afacerilor de familie și simplificarea procedurilor; scăderea spectaculoasă a divorțurilor din culpă comună, culpa urmând a fi discutată în cadrul medierii familiale; rapiditatea tratamentului afacerilor de familie derivând din simplificarea contenciosului(termenul de convocare în fața judecătorului pentru afaceri de familie este de 2-4 săptămâni, termenul mediu de soluționare a contenciosului familial , de 4, 7 luni); reducerea numărului litigiilor de după divorț sau după separare; protecția copiilor, cel mai adesea victime ale divorțurilor conflictuale, prin restabilirea unui dialog parental.

„Personalizarea granițelor” anticipată cu câteva decenii în urmă a devenit o realitate a zilelor noastre iar conflictele familiale transfrontaliere au devenit și ele realități imposibil de ignorat. Din această perspectivă, necesitatea unei medieri familiale transfrontaliere compare drept preocupare majoră având drept fundament atenuarea sau chiar eliminarea șocului separării parentale asupra copiilor.

Și la acest nivel, medierea își dezvăluie beneficiile: îi ajută pe părinții care trăiesc separat să rămână mai aproape de copiii lor.

Într-adevăr, medierea familială permite mai ales părinților aflați în conflicte legate de rezidența copiilor, să definească și să țină cont de interesul superior al copilului, ca niște adulți responsabili.

Este o evidență faptul că copilul este totdeauna victima conflictului parental. Experiența demonstrează că pentru un copil, chiar și atunci când separarea se produce bine, acesta este suferință. Dar când părinții se separă în conflict, pentru copil aceasta este o suferință în plus care îl marchează pentru toată viața.

Concluzii

Edictarea unei legi progresiste gândite să dejudiciarizeze inclusiv conflictele familiale rămâne la mai bine de un an de la promulgare fără aplicabilitate imediată, transpunerea imperativelor occidentale în materia aplanării tensiunilor și neînțelegerilor dintre părinți nebeneficiind încă de pârgii care să-i asigure eficienta aplicare. Niște costuri simbolice în comparație cu procedurile judiciare ori chiar gratuitatea ar fi de natură să suscite interesul justițiabililor. Includerea oficiilor de mediere în rândul competențelor judecătorilor ar putea asigura o aplicare efectivă și la scară extinsă a concilierii, beneficiile fiind multiple și biunivoce: părțile ar putea rămâne în afara duelului judiciar de multe ori steril, iar instanțele s-ar degreva de procese inutile, cronofage și costisitoare.

Prezenta lucrare nu a fost prezentată la o altă manifestare științifică.

Gina IGNAT
Universitatea „Dunărea de Jos” Galați